

นักเขียน และนักเขียน รางวัลซีไรต์แห่งสยาม

ผลงานที่เป็นสมบัติของวงการวรรณกรรมของชาติไทย

ประวัติชีวิตส่วนตัวของนักเขียนแห่งสยาม

ผลงานนักเขียนรางวัลซีไรต์

ผู้แต่ง **ลำจุล ชวบเจริญ**

ดวงกมลพิบลิชชิง
ปิ่นเสนาท่งบงสือดี ฝักคุณคำ

**บันทึกเขียน และบันทึกเขียน
รางวัลซีไรต์แห่งประเทศไทย**

๖๖

ลำจุล ธรรมเจริญ

คำนำสำนักพิมพ์

บทความร้อยกรอง ร้อยแก้ว กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ กวี
จะเอาคำต่างๆ มาร้อยเรียงขึ้นมาได้จากท่านๆ นักเขียน และนักเขียน
รางวัลซีไรต์ ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับตัวอักษร ถือได้ว่าเป็นปราชญ์บุคคล
ทีเดียว ให้หนอนทั้งหลายได้ความรู้ ความคิด และการจินตนาการ เพื่อ
มาใช้ในชีวิตประจำวัน ข้อเขียนต่างๆ ได้ประโยชน์สำหรับผู้อ่านมาก
ทีเดียว ได้นำมาศึกษาทางด้านการเรียน การสอน ในหมวดของภาษา
และวัฒนธรรม

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมประวัติและผลงานของแต่ละพระองค์
และแต่ละท่าน เพื่อเผยแพร่ให้คนรุ่นหลังได้รับความยกย่องสรรเสริญ เพื่อ
เป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

ด้วยความปรารถนาดี
สำนักพิมพ์ดวงกมลพับลิชชิง

คำนำผู้เรียบเรียง

ขอเรียนให้ท่านผู้อ่านทราบเป็นเบื้องต้นก่อนว่า นักเขียนและนักเขียนรางวัลซีไรต์แห่งสยามที่ข้าพเจ้าเรียบเรียงขึ้นมาี้ มิได้เรียบเรียงประวัติศาสตร์ที่ล้วงลึกของนักเขียนสยาม แต่เรียบเรียงขึ้นมาเพื่อให้ทราบว่าวงการวรรณกรรมสยามในอดีตที่ผ่านมา มีผู้ใดบ้างที่มีผลงาน ร้อยกรอง ร้อยแก้ว โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ทั้งนี้ มิได้จำกัดเฉพาะผลงานของสามัญชนเท่านั้น เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน พระราชวงศ์ชั้นสูง ขุนนางข้าราชการที่มีผลงาน ข้าพเจ้าได้นำมาร้อยเรียงไว้ในที่นี้ด้วย

และขอเรียนให้ท่านผู้อ่านทราบเป็นเบื้องต้นมาว่า ประวัติศาสตร์ส่วนตัวของนักเขียนแห่งสยามแต่ละท่านนั้น ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงถือเป็นสิทธิส่วนบุคคล จะกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยเท่าที่จำเป็น จะไม่ล้วงล้า-ล้วงลึกไปกว่านั้น ส่วนผลงานของแต่ละท่าน จะกล่าวถึงให้มากที่สุดว่ามีผลงานอะไร ประเภทใด โดดเด่นมากน้อยเพียงไร เพื่อเกียรติคุณของท่าน

ขอเรียนให้ท่านผู้อ่านทราบเป็นเบื้องสุดท้ายว่า นักเขียนบางท่านนั้น เป็นสมดังที่พระเจ้าไตรสไว้ในพระธรรมปฐมกาล ๓ : ๑๗-๑๘ ว่า

**“...เจ้าต้องกลับไปเป็นดิน เพราะเราสร้างเจ้ามาจากดิน
เจ้าเป็นผงคลีดิน และจะต้องกลับเป็นผงคลีดินดังเดิม...”**

เหลือไว้เพียงผลงานที่ท่านเหล่านั้นเรียบเรียงร้อยกรองไว้ในโลกวรรณกรรม มิได้ย่อยสลายกลับกลายเป็นดินเช่นเจ้าของ และผลงาน

ของทุกท่าน จะยืนยงคงทนเฉกเช่นศิลาจารึกอันแข็งแกร่งไม่มีวันย่อยสลาย
เก็บรักษาไว้ศึกษาหาความรู้ เป็นคลังความรู้ สำหรับอนุชนรุ่นต่อไปอย่าง
ไม่มีที่สิ้นสุด

นักเขียนแห่งสยามจำนวนมาก ข้าพเจ้าเรียบเรียงขึ้นมาจาก
เอกสารเผยแพร่ของกรมศิลปากร ข้าพเจ้านำมาเป็นโครงสร้าง แล้วข้าพเจ้า
จะนำผลงานที่โดดเด่นของท่านเหล่านั้น ที่ข้าพเจ้ามีอยู่ เสริมแต่งเข้า
ไปในรายละเอียดเชิงลึก ซึ่งเป็นการเผยแพร่ผลงานของท่านเหล่านั้นให้
หนักแน่นมากยิ่งขึ้น

มีจำนวนไม่น้อย ที่เอกสารเผยแพร่ของกรมศิลปากรมิได้นำมา
เผยแพร่ แต่ผลงานของท่านเหล่านั้นน่าสนใจมาก ผลงานบางเรื่องโดดเด่น
และมีชื่อเสียงมาก แต่ข้าพเจ้ามีประวัติและผลงานของท่านในตู้สมุดส่วนตัว
ก็นำมาเผยแพร่พร้อมนี้ด้วย

ขอเรียนให้ทราบก่อนว่า หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้านั้นนักเขียน
รุ่นเก่าที่ส่วนมากท่านเสียชีวิตไปแล้ว ทั้งผลงานไว้เป็นสมบัติของวงการ
วรรณกรรมของชาติไทย ทั้งผลงานไว้ให้คนคว่ำ ทั้งผลงานไว้ให้หาความ
บันเทิงเชิงสร้างสรรค์ ในห้องสมุดแห่งชาติท่าわสุกรี และห้องสมุด
ย่อยประจำจังหวัด ในห้องสมุดประจำวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยทั่ว
ราชอาณาจักร รวมถึงในตู้สมุดส่วนตัวปัจเจกบุคคล เช่นของข้าพเจ้าที่มี
มากกว่าพันเล่ม

นักเขียนรุ่นเก่าๆ เหล่านี้ ข้าพเจ้าจัดไว้ในกลุ่มนักเขียน **ภาคที่หนึ่ง** นักเขียนรุ่นใหม่ๆ ที่ได้รับรางวัล “ซีไรต์” เกือบทั้งหมดยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ข้าพเจ้าจัดไว้ในกลุ่มนักเขียน **ภาคที่สอง**

มีนักเขียนอีกท่านหนึ่ง มีผลงานมากมาย กรรมาธิการมิได้นำพระประวัติและผลงานมาเผยแพร่ นักเขียนท่านนี้ข้าพเจ้ารู้จักและมีผลงานของท่านมากมาย จะถือว่าข้าพเจ้าบกพร่องหากมิได้นำพระประวัติและผลงานจำนวนมากมายของท่านมาเผยแพร่ ขอเรียนให้ท่านผู้อ่านทราบว่า ท่านมีความสามารถนิพนธ์ความเรียงเชิงประวัติศาสตร์ใช้ภาษาธรรมดาให้อ่านง่าย ชวนติดตาม เป็นการบันทึกหน้าประวัติศาสตร์อีกหน้าหนึ่งที่เราควรทราบเป็นอย่างยิ่ง พระราชวงศ์ท่านดังกล่าวคือ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

ขอได้รับความปรารถนาดีจากผู้เรียบเรียง

ลำจุล ฮวบเจริญ

๕ เมษายน ๒๕๕๕

สารบัญ

ภาคที่ ๑ นักเขียนแห่งสยาม

๑. พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ร.๕	๑
๒. พระบาทสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ร.๖	๑๕
๓. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ.....	๒๓
๔. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์	๒๙
๕. หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี	๔๗
๖. ก. สุรางคนางค์	๕๑
๗. น้อย อินทนนท์	๕๕
๘. ศรีบูรพา	๕๙
๙. ม.จ.อากาศดำเกิง รพีพัฒน์	๖๗
๑๐. มนัส จรรยงค์	๗๓
๑๑. ดอกไม้สด	๗๙
๑๒. ยาขอบ	๘๑
๑๓. ป. อินทรปาลิต	๘๗
๑๔. คามหุโณ	๙๓
๑๕. น.ม.ส.	๙๗
๑๖. ว.ณ ประมวลวุฒารค	๑๐๙
๑๗. อ. อุตากร	๑๑๓
๑๘. สันตสิริ	๑๑๙
๑๙. สุชีพ ปุณฺณานุภาพ	๑๒๑
๒๐. น.พ. เสนอ อินทรสุศรี	๑๒๓

๒๑. ปกรณ์ ปิ่นเฉลียว	๑๒๗
๒๒. กุลทรัพย์ รุ่งฤดี	๑๓๑
๒๓. ก. ศยามานนท์	๑๓๕
๒๔. กฤษณา โอศกสิน	๑๓๙
๒๕. ทมยันตี	๑๔๓
๒๖. สุวรรณีย์ สุกนธำ	๑๔๕
๒๗. นายตำรวจ ณ เมืองใต้	๑๔๗
๒๘. ผกาવી อุตตโมทัย	๑๔๙
๒๙. สันต์ เทวรักษ์	๑๕๓
๓๐. อาจินต์ ปัญจพรค์	๑๕๕
๓๑. น. นพรัตน์	๑๖๑
๓๒. พนมเทียน	๑๖๓
๓๓. ว. ณ เมืองลุง	๑๖๕
๓๔. หลวงวิจิตรวาทการ	๑๖๙
๓๕. นรารดี	๑๗๗
๓๖. วลีษฐ เดชกุญชร	๑๗๙
๓๗. หยก บุรพา	๑๘๓
๓๘. ชวรงค์ ฉายะจินดา	๑๘๕
๓๙. เสณีย์ เสาวพงษ์	๑๘๙
๔๐. สำเนา หิริโอดัปปะ	๑๙๑
๔๑. ไทน้อย	๑๙๕
๔๒. โปต้น	๑๙๗
๔๓. ระพีพร	๒๐๓
๔๔. ชัยคุปต์	๒๐๗
๔๕. อมรารดี	๒๑๑

๔๖. อ. ไชยวรศิลป์	๒๑๓
๔๗. เหม เวชกร	๒๑๗
๔๘. เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	๒๒๑
๔๙. ร. จันทพิมพะ	๒๒๕
๕๐. นิมิตร ภูมิถาวร	๒๒๗
๕๑. ช. แสงเพ็ญ	๒๒๙
๕๒. ยโสธร	๒๓๓
๕๓. ดวงใจ	๒๓๕
๕๔. ศรียรัตน์ สถาปนวัฒน์	๒๓๗
๕๕. เพ็ญแข วงศ์สง่า	๒๓๙
๕๖. เสฐียร พันธงชัย	๒๔๓
๕๗. เสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป	๒๔๗

ภาคที่ ๒ นักเขียนรางวัลซีไรต์

รางวัลซีไรต์	๒๖๓
๑. คำพูน บุญทวี	๒๖๗
๒. เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	๒๗๐
๓. อัครศิริ ธรรมโชติ	๒๗๒
๔. ชชาติ กอบจิตติ	๒๗๔
๕. คมทวน คັນธนู	๒๗๗
๖. วาณิช จรุงกิจอนันต์	๒๗๘
๗. กฤษณา อโศกสิน	๒๘๐
๘. อังคาร กัลยาณพงศ์	๒๘๑

๙. ไพฑูรย์ ธัญญา.....	๒๘๓
๑๐. นิคม รายยวา	๒๘๕
๑๑. จิระนันท์ พิตรปรีชา	๒๘๖
๑๒. อัญชัน.....	๒๘๘
๑๓. มาลา คำจันทร์	๒๙๐
๑๔. ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ	๒๙๑
๑๕. ศิลา โคมฉาย	๒๙๓
๑๖. ชชาติ กอบจิตติ	๒๙๕
๑๗. ไพวรินทร์ ขาวงาม	๒๙๖
๑๘. กนกพงศ์ สงสมพันธุ์	๒๙๗
๑๙. วินทร์ เลียววาริณ	๒๙๘
๒๐. แร่คำ ประโยคคำ	๓๐๐
๒๑. วิมล ไทรนิ่มนวล	๓๐๒
๒๒. โชคชัย บัณฑิต	๓๐๔
๒๓. ปราบดา หุ่ย่น	๓๐๖
๒๔. เดือนวาด พิมวนา	๓๐๘
๒๕. เรวัตร์ พันธุ์พัฒน์	๓๑๐
๒๖. บินหลา สันกาลาคีรี	๓๑๒
๒๗. งามพรรณ เวชชาชีวะ	๓๑๓
๒๘. มนตรี ศรียงค์	๓๑๕
๒๙. วิษระ สัจจะสารสิน.....	๓๑๗
๓๐. อุทิศ เหมาะะมูล	๓๑๙
๓๑. ชะการีย์ยา อมตยา.....	๓๒๐
๓๒. จเด็จ กำจรเดช	๓๒๒
บรรณานุกรม และคำชี้แจงของผู้เรียบเรียง	๓๒๔

ภาคที่ ๑ นักเขียนแห่งสยาม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
หรือ สมเด็จพระปิยมหาราช

ทรงเป็นพระราชโอรสใน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี

พระราชสมภพเมื่อวันอังคารที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๓๘๖

ขึ้นครองราชย์วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๑

สวรรคตวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓

พระชนมพรรษา ๕๘ พรรษา ทรงครองราชย์ ๔๒ ปี

ทรงเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๕ แห่งราชวงศ์จักรี ทรงมี
ผลงานพระราชนิพนธ์ทั้งกาพย์กลอนและร้อยแก้วไว้มากมายนักวรรณคดี
ยอมรับว่า ทรงเป็นกวีชั้นเยี่ยมในเชิงกาพย์กลอน และร้อยแก้ว ในด้าน
กาพย์กลอน ก็ทรงพระราชนิพนธ์ไว้มาก ถิลิตินิพนธ์ราชาคริต ก็เป็นอีก

ผลงานหนึ่ง เป็นพระราชนิพนธ์ที่ทรงแปล และเก็บความจากหนังสืออื่น สมาคมวรรณคดีได้วินิจฉัยพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ไว้ว่า มีลักษณะการ ประพันธ์ที่อ้างไว้ข้างต้นบริบูรณ์ คือ **“มีลักษณะคำประพันธ์ที่ดีที่สุด ๕ ประการ”** คือ

- + แต่งถูกต้องตามข้อบังคับโดยเคร่งครัดหนึ่ง
- + ความดีเด่นหนึ่ง
- + สัมผัสดีหนึ่ง
- + ความไพเราะหนึ่ง
- + และไม่แต่งอย่างกลอนพาไปอีกหนึ่ง

แต่ที่นับว่าดีเลิศก็เพราะมีข้อความดีเด่นที่คนทุกชั้นอ่านเข้าใจ แม้จะเป็นเรื่องแขก ถึงตอนเพราะก็เพราะอย่างมีรสชาติ พูดถึงลักษณะละเอียด ก็ดีเลิศ ตรงไหนที่เป็นความรู้ก็ทรงพระราชนิพนธ์แทรกเข้าไว้ เช่น สี ของวัน ขนบธรรมเนียมของราชสำนักอาหรับโบราณ และภาษิต ตอน ขบขันก็ทรงพระราชนิพนธ์ใช้ถ้อยคำเหมาะแก่กาลเทศะและบุคคล ใคร อ่านได้ทั้งความรู้และความบันเทิงทั้งนั้น ตอนที่ไพเราะก็ไพเราะอย่าง จับใจ ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงอดไม่ได้ที่จะอัญเชิญพระราชนิพนธ์ ร่าย โคลง ๒ โคลง ๓ โคลง ๔ ให้ผู้อ่านได้สัมผัสความไพเราะอย่างเป็น รูปธรรมเพียงเล็กน้อย เนื้อหาจะไม่ปะติดปะต่อให้อ่านเนื้อเรื่องอย่าง ย่อท้ายบทนี้ ดังต่อไปนี้

ร่าย

จักบรรยายนิทาน **มานในเรื่องอาหรับ** ฉบับอังกฤษแปลแปลง แสดงเป็นสยามพากย์ หลากแต่เพรงไปมี เพื่อการปีใหม่หมาย ให้สบาย ชื่นชม บรมวงศานุวงศ์ ทุกพระองค์ทั่วหมด จึงคัดจดข้อความ **ทำเป็น**

กลอนลิลิต ประดิษฐ์โดยย่อพอเรียง เพียงพอรู้เรื่องจบ ปางปรารภได้อัน ดูจูงทราบเรื่องนั้น เสร็จสิ้นทุกอัน แลนา

แต่ปางบรรพยังมี เจ้าธานีในประเทศ เขตอาหรับรมย์สถาน
ไพศาลโสตุบุรี **ศรีแบกแดदनคร** ภูธรครองยุติธรรม ผดุงเขตชั้นทสี่มา
ฝูงประชาสำราญ พันภัยพาลพิบัติ ดัดความเมืองชื่อตรง ไปเว้นทรงตำริ
ตริจาตุรราชการ คือวิจารณ์คุณโทษ ประโยชน์ผลผู้ทำ กรรมชอบผิดแต่ให้
ชอบชอบให้ควรการ **หนึ่ง**วิจารณ์ทั่วทุกซ์ สุขอำมาตย์ราชภูร ดับอริกรณี
ถ้อยความ ตามสมควรคุณโทษ **หนึ่ง**ตริประโยชน์พารา ประมวลมาซึ่ง
ราชทรัพย์ โดยฉบับบูรพา เลี้ยงศาสนาณาจักร บริรักษันครโดยควร
หนึ่งไต่สวนการศึก ระลึกภายนอกใน เพื่อราญไพบริยุทธ์ ทุกทิศประทุษ
ป้องกัน สรรพภัยผ่อนปรน จาตุกรณ์ราชกิจ บพิตรบไว้ทุกข์ย เสนา
ในพนักงาน ภูบาลยอมแปลงองค์ ลงเป็นพาณิขเพศ หวังสืบเหตุหนานา...

๒๒

“ในกาลนั้นพาณิข ผู้หนึ่งสถิตในนคร เคยสัญญาจรค้าขาย แต่
ปางกายยังสะคราญ จนทราบกาลชราภาพ บรรลุลาภแก่หลาย
มีบุตรชายสุดสวาท เณลียวนลาดว่องไวหาร จึงขนานนามนิยม
สมชื่อในศาสนา เรียก**อาบุญะขัน** พาณิขพลันป่วยหนัก ผลักทรัพย์
มอบแก่บุตร อาการทรุดสิ้นชนม์...

...นำสมบัติบิดา มาขึ้นเป็นสองภาค ส่วนหนึ่งหากจำหน่าย
จ่ายซื้อบ้านเรือนสวน ซื้อตึกควรคนเช่า เป็นเรือนเย้าเก็บค่า ทุก
ถิ่นท่ามากหลาย...อีกส่วนอันยังเหลือ เล่นพนันเผื่อไปยั้ง ตั้งเลี้ยง
เพื่อนพวกพ้อง เล่นขับริ่องพื่อนรำ...ยั้งนา”

๒๓

โคลง ๒

การค้าขายเร็ดร้าง	เล่นบวญว้างว้าง
แต่เข้าจนยาม	ตึกนา
สาวงามสาวช่วงใช้	สาวขับสาวรำให้
จัดพร้อมเพรียงมาน	
สาวสะคราญไม่น้อย	รู้รุ่มรำเรียบร้อย
ขับร้องบำเรอ	รมย์แฮ
พรรคพวกเกลอพรั่งพร้อม	นั่งแน่นกินเลี้ยงล้อม
เล่าข่าวอุดม (เล่า = เหล้า)	
พูดบรรสมสอดคล้อง	ฟังแต่คำเพราะพรั้ง
จิตฟุ้งยินดี	ยี่งนา

โคลง ๓

ล่วงขวบปีหนึ่งประมาณ	ทรัพย์ศฤงคารพร่องแท้
บเนินเลยหน้อยแล้	จักสิ้นทุนรอน แล้วนา
เพื่อนคิดถอนตนออก	บอกธุระป่วยบ้าง
ต่างต่างแต่คิดข้าง	บิดพริ้วไปมา เยี่ยมเลย
มิซาสิ้นทรัพย์ตน	เพื่อนสักคนหนึ่งไซ้
แลบเห็นหน้าได้	แต่เพียงปรับทุกข์ ฤามี
	ฯลฯ
ไปควรเฉยแฉะอยู่	สู่มารดาจักได้
ฟังท่านสั่งสอนให้	ปลดเปลื้องกังวล ใจนา

โคลง ๔

ลูกเอยยามยากแล	ยามมี
บรรพตเท่าธุลี	เปรียบไว้
สุภาจิตพาที	ท่านกล่าว
ดั่งแมจกว่าให้	ลูกน้อย จงยิน
เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว	แห่งหนนี้
หาง่าย หลายหมื่นมี	มากได้
เพื่อนตาย ถ้ายาแค้นซี-	วาอาตม์
หายาก ผากผีใช้	ยากแท้ จักหา

โคลง ๔ บทนี้ ถือเป็นโคลงอัจฉริยะ แฝงสังธรรมความเป็นจริงในชีวิต เป็นสุภาจิตสอนคนในการคบเพื่อนเพราะ **เพื่อนกิน** นั้น **หาง่าย** เกื่อนกลาดเต็มบ้านเต็มเมือง เคาะระฆังแก๊งเดียว มากันเป็นฝูงเต็มโต๊ะในปรีบตา พलयกยอปอปั่นตามแต่จะสรรหามาเจรจาพะเน้าพะนอ

ยามเมื่อทรัพย์สิ้นเงินทองหมดลงเมื่อไร เมื่อออกปากขอความช่วยเหลือ ต่อให้ตีฆ้องร้องป่าวได้ยินไปถึงสวรรค์ชั้นฟ้าสูงสุดคือชั้นที่หก ชื่อ ปรมิ มิติ สวัสดิ์ ก็หาผีผู้ใดได้ยินยลไม่ **เพื่อนตาย** ช่าง **หายาก** เสียจริงๆ

เป็นโคลง ๔ ที่แพร่หลายมาก เป็นอมตะมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียง ขออัญเชิญเรื่องย่อของ **ลิลิตนิทราชาคริต** มาเรียนเสนอท่านผู้อ่านได้ทราบแก่นของเรื่องแต่ต้นจนจบ ในคำนำหนังสือเล่มนี้บางส่วนแจ้งว่า

จากหนังสือเรื่อง พันหนึ่งราตรี บางแห่งเรียก พันเอ็ดราตรี (๑๐๐๑) นี้ ได้ทรงเลือกนิยายข้างท้ายเล่มเรื่องหนึ่งมาทรงดัดแปลง เป็น พระราชนิพนธ์ **นิทราชาคริต** นี้ขึ้น มีเรื่องย่อต่อไปนี้

ความย่อของเรื่อง

นิยายอาหรับราตรีเรื่อง นิทราชาคริต นี้ เกิดขึ้น ณ ดินแดน ประเทศอิรัก (ในสมัยโบราณคืออาณาจักรเมโสโปเตเมีย-ลุ่ม) ซึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางกลุ่มชนเผ่าอาหรับทางเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เมืองหลวงคือ นครแบกแดด องค์ราชาแห่งประเทศนี้เรียกว่า **พระเจ้ากาหลิบ** นิยายเรื่องนี้มีเรื่องราวเล่าสืบกันมาดังนี้ คือ พระเจ้ากาหลิบพระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า **พระเจ้าฮารูนอาลราชจิต** หรือ **พระเจ้ากาหลิบฮารูนอาลราชจิต** ซึ่งเชื่อกันว่าสืบทายาทมาแต่ **พระมะหะหมัด** ผู้เป็นศาสดาแห่งอิสลามิกชน ในสมัยเมื่อพระองค์เสวยราชสมบัติ ณ กรุงแบกแดดนั้น เป็นยุคที่บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองและมั่งคั่งมาก เพราะพระองค์ทรงเอาพระทัยใส่ปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินด้วยความเป็นธรรม ทรงออกสืบสวนเรื่องราวทุกซอกซอญของราษฎรด้วยพระองค์เอง โดยทรงปลอมแปลงเป็นพ่อค้าเที่ยวสัญจรไปตามเมืองต่าง ๆ อยู่เป็นนิตย์ ด้วยเหตุนี้ราษฎรในนครของพระองค์จึงอยู่กันด้วยความร่มเย็น และทำมาหากินอย่างปกติสุขสืบมา

ต่อไปขอเรียกพระองค์สั้น ๆ ว่า **พระเจ้ากาหลิบ** ซึ่งก็คือพระองค์เดียวกัน ในกาลครั้งนั้นยังมีทายาทของนายพาณิชนผู้มั่งคั่งคนหนึ่งในนครแบกแดด เป็นผู้เฉลียวฉลาด เจริญวาทีเป็นที่ต้องใจผู้คนทั้งหลายมีนามว่า **อาบูหะซัน**

เมื่อบิดาสิ้นชีพแล้ว เขาเกิดคิดสนุกตามประสาคนหนุ่ม โดยแบ่งทรัพย์สมบัติทั้งหมดออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งซื้อที่ดินเรือกสวนไร่นา และดีกรามบ้านช่องไว้ให้คนเช่า อีกส่วนหนึ่งสำหรับหาความสำราญ โดย

การเลี้ยงดูเพื่อนฝูงทั้งสุรานารี และไม่คิดทำการค้าขายเยี่ยงบิดาอีกต่อไป
อาบู่หะซันประพุดิเช่นนี้อยู่ราวปีเดียว เงินทองทั้งหลายก็หมดสิ้นลง

ต่อไปขอเรียกอาบู่หะซัน สั้น ๆ ว่า อาบู่

อาบู่ จึงไปเที่ยวยืมเงินเพื่อนฝูง เพราะอย่างไรเสียบรรดาเพื่อน
เหล่านั้นคงคิดถึงคนที่ตนเคยเลี้ยงดูมาแต่ก่อน แต่อาบู่ ก็ต้องผิดหวัง
เพราะบรรดาเพื่อนฝูงเมื่อรู้ว่าอาบู่ ยากจนลง บ้างก็หลบหน้าเสีย บ้าง
ก็ว่าตนเองยากจนลงเหมือนกัน บ้างก็ทำไม่รู้จัก และบ้างก็ไล่ทุบตีจน
อาบู่ บาดเจ็บก็มี อาบู่ เสียใจมากที่ตนคบเพื่อนผิด เมื่อสำนึกตัวได้ก็
ตั้งสัตย์ในใจว่า จะไม่คบเพื่อนฝูงในกรุงแบกแดดต่อไปอีกเป็นอันขาด จาก
นั้นเขาก็พากเพียรเก็บหอมรอมริบและตั้งหน้าพากเพียรค้าขายใหม่ ใน
ไม่ช้าก็กลับมั่งคั่งขึ้นอีกเหมือนเดิม ความอยากคบเพื่อนก็เกิดขึ้นอีก แต่ครั้ง
นี้อาบู่ ตั้งใจว่า จะคบแต่เพื่อนต่างเมืองเท่านั้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน
ความรู้และจะคบหาเพียงคนเดียว ต่อไปเมื่อพบปะอีกก็จะเป็นไม่รู้จัก

เย็นวันหนึ่ง **พระเจ้ากาหลิบ** ซึ่งปลอมพระองค์เป็นพ่อค้ามาจาก
เมืองมุสล มีทาสผิวดำร่างยักษ์ คอยพิทักษ์พระองค์มาด้วยคนหนึ่ง เสด็จ
มาเกือบถึงเขตบ้านอาบู่ อาบู่ จึงเชื้อเชิญพ่อค้าต่างถิ่นเข้าไปเลี้ยงดู
ในบ้านของตน และบอกให้รู้ด้วยว่าจะต้อนรับเพียงคนเดียว พระเจ้ากาหลิบ
เห็นแปลกก็รับเชิญ

อาบู่ ได้สั่งพระเจ้ากาหลิบว่า เมื่อจะกลับให้ปิดประตูบ้านให้ด้วย
ในขณะที่บริโภคอาหารและดื่มสุราเมรัยกันอย่างสนุกสนานนั้น พระเจ้า
กาหลิบทรงพยายามลงถามถึงชีวิตของอาบู่ และความเป็นไปของราษฎร
ในกรุงแบกแดด อาบู่ ก็เล่าความจริงของชีวิตตน ตลอดจนสิ่งทุกซ์เชิญ
ที่ราษฎรกำลังประสบ เช่น อีแมนกับอาจารย์และศิษย์ทั้งสี่ประพุดิตน
ชั่วช้า คุกคามความเชื่อถือในทางลัทธิศาสนาของราษฎรในตำบลนั้น และ
ยังพูดด้วยความคร่ำใจต่อไปอีกว่า ถ้าตนได้มีโอกาสเป็นพระเจ้ากาหลิบ

สักวัน ก็จะต้องอ้อมแอ้มกับพวกอาจารย์เหล่านั้นมาเขียนประจานเพื่อให้
หลาบจำ

ตกตึกพระเจ้ากาหลิบจึงโรยยาสลบลงในถ้วยสุราให้อาบุญ ดื่ม เมื่อ
อาบุญ สิ้นสติแล้ว ก็รับสั่งให้ทาสผิวดำแบกอาบุญ กลับเข้าวังทันที

พระเจ้ากาหลิบทรงสั่งให้แต่งกายอาบุญ ด้วยเครื่องทรงอย่าง
กษัตริย์ ทรงกำชับขุนนางน้อยใหญ่ ตลอดจนนางสนมกำนัลทั้งหลาย ให้
ปฏิบัติต่ออาบุญ เหมือนดังปฏิบัติต่อพระองค์ทุกประการ เพื่อพระองค์จะ
ทรงแอบทอดพระเนตรอาบุญ เล่นเป็นการสนุกสนาน

ครั้นรุ่งเช้า อาบุญ ลืมตาขึ้นในห้องบรรทมอันวิจิตรตระการตา
พร้อมด้วยสาวสนมกรมในซึ่งมีรูปโฉมงดงามคอยเฝ้าอยู่เรียงราย
ตนเองก็แต่งกายด้วยเครื่องทรงของกษัตริย์ ทำให้อาบุญ คิดว่าตนฝัน
ไป แต่พวกสาวสนมและเหล่าอำมาตย์น้อยใหญ่ ต่างก็ยืนยันว่าเขาคือ
พระเจ้ากาหลิบจริง ๆ

อาบุญ จึงเคลิ้มคิดไปว่า ตนเป็นพระเจ้ากาหลิบจริง ๆ เมื่อเสด็จ
ออกจากราชการโดยมีอำมาตย์ผู้ใหญ่นามว่า **เมศเรอ** เป็นผู้นำออก
ท้องพระโรง **โกยฟา** ผู้เป็นเสนาบดีผู้ใหญ่และแกรนด์วิเชียรได้เข้าเฝ้า เพื่อ
กราบทูลคดีต่าง ๆ อาบุญ ผู้ดำรงตำแหน่งพระเจ้ากาหลิบชั่วข้ามคืน
ก็ตัดสินใจได้ถูกต้อง พร้อมทั้งสั่งให้พวกนครบาลไปจับตัวอ้อมแอ้มกับ
อาจารย์สี่คนมา แล้วสั่งลงโทษพร้อมประจาน

เมื่อเสร็จชำระคดีอ้อมแอ้มแล้ว พระเจ้ากาหลิบอาบุญ ก็สั่งโกยฟา
ขุนนางผู้ใหญ่ให้นำทองคำหนึ่งพันลี้มไปให้นางจอบแก้วผู้เป็นมารดา
ของพระเจ้ากาหลิบอาบุญ อีกด้วย

เมื่อตกค่ำ ขณะพระเจ้ากาหลิบอาบุญ เสวยพระกระยาหาร นาง
กำนัลนามพวงไข่มุก ลอบเอายาสลบโรยลงในถ้วยสุราให้อาบุญ กิน เมื่อ

อาบู่ สิ้นสติแล้ว พระเจ้ากาหลิบรับสั่งให้เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวของอาบู่ ด้วยชุดเดิม และสั่งทาสผิวดำคนเดิมให้แบกอาบู่ ไปส่งให้ถึงบ้าน

รุ่งขึ้นเวลาบ่าย อาบู่ รู้สึกตัวตื่น แต่ยังไม่รู้จำหน้าคนในสวนสนุกต่าง ๆ ในพระราชวัง โดยสำคัญตนว่ายังเป็นพระเจ้ากาหลิบอยู่ ครั้นมารดาเตือนให้รู้ตัวว่าตนคืออาบู่ ก็กลับบันดาลโทสะพาลทุบตีมารดา บรรดาชาวบ้านจึงช่วยกันจับอาบู่ ส่งโรงพยาบาลโรคจิต อาบู่ ถูกโยยตีจนสาหัส จึงรู้สึกตัวกลับมามีสติถูกต้องเช่นเดิมอีกครั้งหนึ่ง

หนึ่งเดือนต่อมา พระเจ้ากาหลิบก็ทรงปลอมพระองค์มาพบอาบู่ อีก และทรงกระทำต่ออาบู่ เหมือนเดิม คือโรยยาสลบลงในถ้วยสุราในตอนดึก แล้วก็ให้ทาสผิวดำแบกอาบู่ ไปสู่วัง เมื่ออาบู่ ตื่นขึ้น และได้รับการยืนยันจากนางกำนัลและข้าราชการบริพารว่าตนคือพระเจ้ากาหลิบจริง ๆ อาบู่ ก็เคลิ้มใจไปอีก ในครั้งนี้เกิดสนุกสนานจนลุกขึ้นเต้นระบำกับนางกำนัลประดุจตัวตลก

ในที่สุด พระเจ้ากาหลิบซึ่งทรงแอบทอดพระเนตรอยู่ สุดจะอดกลั้นได้ ก็ทรงพระสรวลลั่นออกมา เมื่ออาบู่ ทราบว่า พ่อค้าผู้เป็นมิตรของตนคือองค์พระเจ้ากาหลิบ ก็เข้าไปขอพระราชทานอภัยโทษ

พระเจ้ากาหลิบทรงแต่งตั้งให้อาบู่ รับราชการอยู่ในราชสำนัก พร้อมทั้งพระราชทาน นางนอชาตอลอวัตต์ นางข้าหลวงของพระนางโซบิเด ให้เป็นภรรยาของอาบู่ ด้วย

อาบู่ กับอวัตต์ ได้อยู่กินร่วมกันมาอย่างมีความสุข เขาทั้งสองได้จับจ่ายใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือย จนในที่สุดเงินทองที่ได้รับพระราชทานก็หมดลง อาบู่ จึงออกอุบายว่า ตนจะไปทูลพระเจ้ากาหลิบว่านางอวัตต์ตาย เพื่อจะได้รับพระราชทานเงินทองในการปลงศพ ส่วนนางอวัตต์ก็ให้ไปทูลพระนางโซบิเดว่าอาบู่ ตาย จะได้รับพระราชทานเงินทองมาเช่นเดียวกัน

ในที่สุด อุบายของอาบูฯ นี้ทำให้พระเจ้ากาหลิบทรงทะเลาะกับพระนางโซบีเดว่าใครตายกันแน่ ทั้งสองพระองค์จึงเสด็จมาเรือนอาบูฯ ก็พบว่า ทั้งอาบูฯ และนางอัวด์ดักเป็นนอนตายด้วยกันทั้งคู่ พระเจ้ากาหลิบจึงตรัสว่า ถ้าใครบอกได้ว่า ใครตายก่อนจะได้ทองพันลี้ม พอสุดเสียงตรัส ทั้งอาบูฯ และอัวด์ดักก็ลุกขึ้นพร้อมๆ กัน พร้อมกับกราบทูลว่าตนตายก่อน ทำให้สองกษัตริย์และคนทั้งหลายชบชั้นหัวเราะกันครืนเครง

เรื่องก็จบลงด้วยอาบูฯ และนางอัวด์ดักได้รับพระราชทานอภัยโทษ และได้รับพระราชทานทองคำอีกคนละพันลี้ม

นอกเหนือจากพระราชนิพนธ์ด้านโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนแล้วยังมีผลงานพระราชนิพนธ์ร้อยแก้ว เช่น พระบรมราชาธิบาย เรื่องจดหมายความทรงจำของพระเจ้าไปยิกาเธอ กรมหลวงนรินทรเทวี (พระองค์เจ้ากุ หรือเจ้าครอกวัดโพธิ์) แต่กวีนิพนธ์ที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางคือ **พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน** พระราชนิพนธ์ฉบับนี้ทรงเริ่มนิพนธ์ เมื่อวันพุธที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๙ นับถึงปัจจุบันพระราชนิพนธ์ฉบับนี้มีอายุถึง ๑๐๕ ปีแล้ว

พระราชนิพนธ์ชิ้นนี้เป็นพระราชหัตถเลขาที่ทรงมีถึงสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้านิมิตานภดล (หญิงน้อย) ซึ่งดำรงตำแหน่งราชเลขาธิการฝ่ายในอยู่ในสมัยนั้น ระหว่างที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานยังประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป โดยทางเรือ และรถไฟเป็นระยะๆ เพื่อรักษาพระวรกายตามคำแนะนำของแพทย์ประจำพระองค์

ระหว่างเสด็จพระราชดำเนิน ทรงมีพระราชหัตถเลขาบรรยายถึงการเดินทาง สิ่งที่พบเห็นรวมถึงวัฒนธรรมประเพณีทุกแห่งทุกที่ ตั้งแต่เสด็จออกจากกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๔๙) จนกระทั่งเสด็จกลับถึงพระนครเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐)

การเสด็จประพาสครั้งนี้ ใช้เวลายาวนานถึง ๒๓๗ วัน* รวมพระราชหัตถเลขาจำนวนทั้งสิ้น ๔๓ ฉบับ ทรงพระราชนิพนธ์ได้ดีมาก ใช้ภาษาง่าย ๆ ธรรมดา ๆ อ่านสนุก

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ในหัวข้อ “อธิบายตำนานหนังสือเรื่องไกลบ้าน” ไว้ตอนหนึ่งว่า (สะกด-การันต์ตามต้นฉบับ แต่จัดย่อหน้าให้ใหม่ตามที่เห็นสมควร)

“หนังสือเรื่องไกลบ้านนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อเสด็จไปยุโรปครั้งหลัง อย่างเคยทรงพระราชนิพนธ์เรื่องระยะทางในเวลาเสด็จประพาสทางไกลมาแต่ก่อน ครั้งนี้ทรงพระราชนิพนธ์เป็นลายพระราชหัตถเลขา พระราชทานมายังสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้านิภาภานุภตล ซึ่งสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกนาถฯ เป็นตำแหน่งราชเลขาธิการฝ่ายในอยู่ในสมัยนั้น แลพระราชทานพระบรมราชานุญาตมาให้ผู้อื่นอ่านได้อีกบ้าง เมื่อพระราชหัตถเลขามาถึงหลายฉบับเข้าด้วยกัน ผู้ที่ได้อ่านเห็นว่า เรื่องเสด็จประพาสซึ่งดำรงสละมาในพระราชหัตถเลขามีข้อความต่าง ๆ เช่น ทรงพรรณาสสิ่งซึ่งได้ทอดพระเนตรเห็น แลกิจการซึ่งได้ทรงทราบ ทั้งกระแสพระราชดำริห์วินิจฉัยในเรื่องนั้น ๆ น่าอ่านยิ่งนัก จึงกราบบังคมทูลไปว่า เรื่องราวต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในพระราชหัตถเลขานั้น ถ้าวรรวมพิมพ์เป็นหนังสือขึ้นสักเรื่องหนึ่ง เห็นจะเป็นประโยชน์มาก

พระราชทานพระราชหัตถเลขาตอบมาว่า จะพิมพ์ก็ได้ แต่จะต้องตัดความซึ่งไม่ควรโฆษณาออกเสียบ้าง เมื่อเสด็จกลับจะทรงตรวจตัดต้นฉบับให้พิมพ์ เรียกว่าเรื่อง “ไกลบ้าน” เป็นการยุดติงนี้ตั้งแต่เมื่อยังเสด็จอยู่ในยุโรป

* ในสมัยนั้น วันที่ ๓๑ มีนาคม เป็นวันสิ้นปี วันที่ ๑ เมษายน เป็นวันเถลิงศกใหม่

ครั้นเสด็จกลับคืนมาถึงพระนคร เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐ มีรับสั่งว่า หนังสือเรื่องไกลบ้านนั้น ควรจะพิมพ์ให้ทันจำหน่ายที่ร้านหลวง ในงานไหว้พระประจำปี ณ วัดเบญจมบพิตร อันมีกำหนดกลางเดือนอ้ายในปีนั้น ตรงกับวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ แต่ทรงติดพระราชกิจต่าง ๆ จะหาเวลาทรงตรวจต้นฉบับไม่ได้ จึงดำรัสสั่งให้ข้าพเจ้า^๒ เป็นผู้ตรวจต้นฉบับ แลจัดการพิมพ์ตามที่ได้ทรงพระราชดำริห์ไว้

การพิมพ์หนังสือเรื่องไกลบ้านครั้งแรกต้องรีบเร่งทำให้ทันงานดังกล่าวมา จึงต้องพิมพ์ออกจำหน่ายที่ละตอน กำหนดเอาพระราชหัตถเลขาฉบับหนึ่งเป็นตอนหนึ่ง ถึงกระนั้นก็พิมพ์ทันจำหน่ายงานวัดเบญจมบพิตรแต่บางตอน แล้วพิมพ์ตอนหลัง ๆ ต่อมาเป็นลำดับ จนครบจำนวนพระราชหัตถเลขา ๔๓ ฉบับ เป็นหนังสือ ๑๘๕๐ หน้ากระดาษ กำหนดให้รวมเย็บเป็นสมุดเล่มใหญ่ ๔ เล่มด้วยกัน เรื่องตำนานหนังสือไกลบ้านมีดังพรรณนามานี้”

จะขออัญเชิญพระราชหัตถเลขาบางฉบับ สั้น ๆ เรียงเสนอ ดังนี้

พระราชหัตถเลขาฉบับที่ ๑

คืนที่ ๑

เริ่มหาจักรี

วันพุธ ที่ ๒๗ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕

ลูกหญิงน้อย

พ่อตั้งใจว่าจะเขียนหนังสือมาบอกชาวให้รู้เป็นส่วนตัวต่างหาก

^๒ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (พระองค์เจ้าชายดิศกรกุมาร) ทรงเป็นพระอนุชาต่างพระมารดากับรัชกาลที่ ๕

จากที่จะรู้ทางราชการ แต่จะเขียนด้วยกระดาษาหนาแลดีกว่านี้ก็จะไต่หนักไป จึงเขียนแผ่นใหญ่แลให้กระดาษาบางๆ เช่นนี้ ว่าทาง**ลมจับ**^๓ ก็เสียค่าส่งน้อย...

ท่านผู้อ่านคิดเหมือนผมผู้เรียบเรียงใหม่ว่า แม้พระมหากษัตริย์ผู้ทรงสมบูรณาญาสิทธิราช พระองค์ท่านจะทำอย่างไรก็ได้ แต่ในพระจิตสำนึกทรงเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลือง ก็ทรงใช้จ่ายแต่พอเพียง ใช้กระดาษาน้ำหนักมากเปลืองค่าส่ง จึงทรงใช้แต่กระดาษาบางๆ เปลืองค่าส่งน้อย

คืนที่ ๖

เริ่มมหาจักรี

วันจันทร์ที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๖

ณ วันนี้ เริ่มมหาจักรีทอดสมอหน้าเมืองสิงคโปร์ ที่ท่าโบเนียว-กัมปนีวอฟ ทรงเส้ามาในพระนิพนธ์ว่าเมืองสิงคโปร์ให้แสงสว่างริมถนนทั่วไปด้วยตะเกียงแกส ประทับรออยู่ที่นี้ ๓ คืน

พระราชหัตถเลขาฉบับที่ ๒

คืนที่ ๘

เรือนอทเยอรมันลอยด์ ช็อชักเซน กำลังเดินทางต่อ

วันพุธที่ ๓ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๖

ฉบับนี้ทรงเส้าถึงลักษณะเรือชักเซนที่ทรงเหมาลำเดินทางไปยุโรปว่ามีรายละเอียดอย่างไรบ้าง ทรงเล่าอย่างละเอียดยิบ อ่านแล้วนึกภาพออก รัชกาลที่ ๕ ทรงมีอัจฉริยภาพในทางบรรยายให้เห็นเป็นรูปธรรมดีจริงๆ

---

^๓ ลมจับ เป็นคำแผลง หมายความว่าตระหนี่

พระราชหัตถเลขาฉบับที่ ๙

คืนที่ ๓๒

เมืองเยนัว

วันเสาร์ที่ ๒๗ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๖^๔

ทรงบรรยายว่าการเดินทางด้วยเรือสิ้นสุดที่นี่ เมืองเยนัวอยู่ทางภาคเหนือของอิตาลี ติดกับฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ และออสเตรีย ในยุโรปนี้ทรงเสด็จพระราชดำเนินทางรถไฟเป็นหลัก รายละเอียดในยุโรปนี้มีมากมายสุดพรรณนา ผู้เรียบเรียงไม่สามารถนำเสนอได้ ขอแนะนำให้อ่านหากมีโอกาส

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จประพาสยุโรป ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๔๐ ภายหลังเกิดวิกฤติ ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) ๔ ปี ในครั้งนั้นสยามเสียดินแดนไปมากมาย ทรงคับแค้นพระราชหฤทัยถึงกับทรงพระประชวร ทรงมีพระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์พระราชทานแด่ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ

ครั้งที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ดังได้บรรยายบางรายละเอียดให้ท่านผู้อ่านได้ทราบแล้ว

^๔ สยามใช้จุลศักราชมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี จนถึงรัตนโกสินทร์ ต่อมาใช้รัตนโกสินทรศกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ แล้วเปลี่ยนมาใช้พุทธศักราชเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ จนถึงปัจจุบัน

อนึ่ง หากทราบปีจุลศักราช (จ.ศ.) อยากทราบว่าเป็นปีพุทธศักราช (พ.ศ.) เท่าใด ให้บวกด้วย ๑๑๘๑

หากทราบปีรัตนโกสินทรศก (ร.ศ.) อยากทราบว่าเป็นปีพุทธศักราช (พ.ศ.) เท่าใด ให้บวกด้วย ๒๓๒๔

เรียบเรียงจาก พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน

บริษัท โอเดียนสโตร์หุ้นส่วน จำกัด

๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕

ผู้พิมพ์จำหน่าย

หมวดชีวประวัตินักประพันธ์

ร้องกรอง ร้อยแก้ว โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

มิได้จำกัดเฉพาะผลงานของสามัญชนเท่านั้น

เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน พระราชวงศ์ชั้นสูง

ขุนนาง ข้าราชการ

ก็ได้มีประวัติและผลงานที่โดดเด่นสำหรับให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า

เหมาะสำหรับเป็นหนังสืออ้างอิงและมีไว้ในห้องสมุด

นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ได้ศึกษาประวัติความเป็นมา

และผลงานที่โดดเด่นของแต่ละท่าน เป็นหนังสือที่น่าสนใจยิ่ง

ดวงกมลพิมพ์ลิขธิ์

นำเสนอหนังสือดี มีคุณค่า

นักเขียน และนักเขียน
รางวัลซีไรต์แห่งประเทศไทย

ISBN 978-616-511-160-7

